

213.

Disputatio II.

DE DAMNO, VNDE LEGIS AQVI-
LIAE, VEL IN FACTVM PRÆTORIA
actio: tum etiam de corruptela serui filijuefam. vnde
serui corrupti actio,

QVAM;

Auspice D. O. M.

PRÆSIDE

CLARISSIMO

ET CONSULTISSIMO VIRO,

DOMINO HENRICO BOCERO, V. I. D. ET PRO-

*fessore in Illustri Tubingensium Academia celeberrimo,**Præceptore per honorando:*

ORDINARI EXERCITII GRATIA
hora, locoque consuetis pro ingenij viribus defen-
dere conabitur

IODOCVS COLB SPIREN.

TUBINGÆ,

Apud Georgium Gruppenbachium,

ANNO M. D. XCVIII.

E

Dissertatio II.

De ...

De ...

CLAUSIUM

De ...

De ...

De ...

De ...

Disputatio II.

DE DAMNO, VNDE LEGIS AQVILIAE, VEL IN FACTVM PRÆTORIA
actio: tum etiam de corruptela serui filijuefam. vnde
serui corrupti actio.

THESIS I.

TERTIA priuati delicti nominati species est damnum. (a) Damnum est delictum priuatum, (b) quo quis non iure (c) patrimonium alicuius citra rei interceptionem (d) facto quodam diminuit. (e)

(a) Damnum per metonymiam effecti significat iuris conditoribus ipsum delictum in l. 4. de O. & A. & §. 1. Inst. de obl. qua ex del. nasc. (b) Quia inde actio forensis ad priuatum commodum prodita est. (c) l. 3. ibi oportet iniuria id esse factum. & l. 5. in prin. & §. 1. ff. ad L. Aquil. (d) Hoc differt damnum à furto & rapina. Bl. ad l. seruus seruorum. §. si oliuam. ff. ad L. Aquil. & post eum Ias. ad l. si familia. n. 5. ff. de Iuris d. aliud est damnum, inquit, aliud furtum: quia damnum est cum corruptione: furtum cum amotione. (e) Quia damnum, de quo hic agimus, varijs fit modis, & damnum à diminuendo dicitur. l. 1. & l. 3. ff. de dam. infect. commodum omnino hoc verbum esse nobis videtur, quo præsens delictum definiatur.

II.

Est autem duplex hoc damnum: damnum ita in specie dictum, (a) & corruptela hominis, puta serui filijuefam. (b)

(a) d. l. 4. ff. de O. & A. & d. §. 1. Instit. de oblig. qua ex del. nasc. (b) l. si quis seruum. 9. §. si in seruo. ibi, ad omnes enim corruptelas hæc actio pertinet. ff. de seruo corrupt. & hanc corruptelam damni speciem esse patet ex l. si quis seruum 9. §. vlt. & l. seq. ff. d. t.

III.

Damnum (a) ita in specie dictum est, cum quis alicui in corpore (b) rei ipsius facto (c) quodam nocet.

DISPUTATIO SECVNDA

(a) De hoc damno est tot. tit. ff. ad L. Aquil. & t. C. & Inst. de L. Aquil. tum etiam tit. ff. arb. furt. cas. Vti arguit l. 1. in pr. & l. 5. §. 1. & l. pen. ff. d. t. (b) Hoc differt damnum ita in specie dictum, à corruptela; quòd illud pertinet ad corpus rei, hæc verò ad hominis animum & mores. Cuiac. in lib. 19. Pauli ad Edict. pag. 273. Donell. lib. 15. commentar. iur. ciu. c. 25. (c) l. si cuius. 13. §. de præteritis. ff. de usufruct.

IIII.

In hoc delicto spectamus tum eum, qui ex damno dato obligatur: tum genera damnorum.

V.

Obligatur autem ex dato damno, qui iniuriã id est contra ius (a), puta dolo, vel culpa sua (b) etiam leuissima (c) damnum alicui attulit.

(a) l. 3. l. 5. §. 1. ff. ad L. Aquil. & §. iniuriã a. occidere. Inst. de L. Aquil. (b) l. qui occidit. 30. §. in hac quoque actione. ff. ad L. Aquil. §. iniuria autem vers. ac ne is quidem. Inst. d. t. (c) l. in lege Aquilia 44. ff. d. t. And. Gail. lib. 2. obs. cap. 22. num. 2.

VI.

Sed vtrum delictum sit, vel quasi delictum damnum, solã culpa leui vel leuissima datum, anceps est quæstio? (a) Nos quasi delictum esse affirmamus. (b)

(a) Vide Hotom. ad §. præterea si medicus. Inst. ad L. Aquil. (b) Argum. tot. tit. Inst. de oblig. quæ q. ex del. nasc. & l. si quis. 5. §. si iudex. & §. S. seqq. ff. de O. & A. Alij negant. Obstare videtur l. illud quæsitum. 32. in fine princ. ff. ad L. Aquil.

VII.

Quia autem dolus vel culpa hîc requiritur, vt qui damnum dedit obligetur, certè non tenetur ob damnum à se datum, qui doli aut culpæ capax non est, vt est furiosus, item infans, tum etiam impubes, qui iniuriæ capax non est.

d. l. sed etsi §. §. & ideo. & §. S. seqq. ff. ad L. Aquil.

VIII.

Neque tenetur etiam, qui licet doli aut culpæ capax est, id tamen quod fecit non iniuria fecit, qualis est qui iure permittente quid fecit, vel casu fortuito. Iure permittente latronem insidiantem tibi, vel quemcunque alium ferro te petentem occidere, & vulnerare poteris.

l. 4. in pr. & l. 5. in pr. ff. d. t. l. 1. §. vim vi. ff. vnde vi. & l. 3. ff. de iust. & iur.

Nec

IX.

Nec obligatur, qui vel furem noctu deprehensum occidit: vel occidit furem interdiu deprehensum, & telo se defendentem; modò tamen vt illo sic & hoc casu id ipsum cum clamore sit testificatus.

d.l.4. §.1. & l.seq. ff. eod. tit. Vide Ioan. Schneidvvin. ad §. iniuria n. 6. & 7. de L. Aquil.

X.

Iure item permittente quis aduersarium occidere vel debilitare potest, publico certamine instituto, in colluctatione, in pancratio, in pugilatu; modò non petierit cedentem: quippe cum gloriæ causa, & virtutis, non iniuriæ gratia damnum dedisse videatur.

l. qua actione. §. si quis in colluctatione. ff. eod. tit.

XI.

Si quis item maritus domi suæ deprehensum aliquem in adulterio occiderit aut vulnerauerit, non tenetur ob hoc damnum; quippe qui lege Iulia permittente id fecerit.

l. qui occidit. 30. in pr. ff. ad L. Aquil. Quod enim sit lege permittente pœnam non meretur. l. Gracchus. C. ad L. Iul. de adult.

XII.

Sed an obligetur etiam de refarciendo damno, qui incendij ar- cendi gratia vicinas ædes conflagrantes intercidit, iusta quæstio est? Labeo Iurisconsultus id quidem voluit, at Celsus & Vlpianus rectè negarunt, siquidem non iniuriâ, sed iusto metu ductus, ne ad se ignis perueniret, id fecerit; (a) & ædes æquè perituræ fuissent, etiam si à vicino non fuissent intercisæ. (b)

(a) *l. si quis fumo. 49. §. 1. ff. ad L. Aquil. & l. 3. §. pen. ff. de incend. ruin. naufr.*

(b) *l. si alius fecerit. 7. §. est & alia. ff. quod vi aut dam. And. Gail. 2. obs. 22. n. 3. vers. Porro qui arcenti.*

XIII.

Quòd si verò pro salute totius vicinix, ne ignis omnia vrat, & latiùs serpat, domus vicini nondum ardens diruatur, omnes vicini pro eius reparatione in commune contribuere debent.

Argum. l. 1. & 2. ff. ad L. Rhod. de iactu. Andr. Geil. post alios, quos refert d. obseruat. 22. n. 4. Quòd si autem ignis iam peruenierit ad vicini ædes, quæ dirutæ sunt, ad contributionem illam vicini non tenentur. per d. l. si alius. 7. §. est & alia. ff. quod vi aut clam.

XIII.

Idem etiam de eo dicimus, qui seruandarum mercium suarum causa alienas merces, quæ periculum cæteris pondere suo minabantur, in mare proiecit.

l. qui seruandarum. 14. in pr. ff. de præscr. verb. cui legi coniungenda l. 3. §. pen. in fin. ibi, cum alias non possit. ff. de incend. ruin. naufr. & d. l. si alius fecerit. 7. §. est & alia. ff. quod vi aut clam.

XV.

Similiter si quid magistratus aduersus resistentem fecerit violentius, ac propterea quid ruperit, non tenetur de illo damno, (a) vt qui nihil iniuria facit, qui facit iure licito, & iure honoris, quem sustinet. (b)

(a) *l. quemadmodum. 29. §. pen. ff. ad L. Aquil.* (b) *l. 3. ff. quod metus causa. & l. iniuriarum. §. 1. ff. de iniur.*

XVI.

Casu fortuito damnum dedisse dicitur, cuius nulla culpa ipsum casum præcessit; quod duobus accidit modis. Vnus est, si casus, quo damnum datum est, nulla humana prouidentia præuideri potuit; vt si quis alterius impulsu damnum alicui dederit; (a) vel si putator ex arbore ramum, aut machinarius quid deiecerit, in priuatum locum, vbi vulgò iter non fit, & prætereuntem hominem ita occiderit, vel debilitauerit. (b)

(a) *d. l. qua ratione. 7. §. proinde si quis ff. ad L. Aquil.* (b) *l. si putator. 13. ff. d. t. §. equè extra culpam. Inst. eod. t.*

XVII.

Alter modus est, si præuideri quidem casus potuit, culpa tamen, qua vacat exigenda ab eo non est, qui damnum dedit, sed potius illi adscribenda, qui accepit damnum: Veluti si quis cum deijceret aliquid pro commodo suo ex arbore, vel ædibus suis in publicum locum, ante proclamauerit, & nihilominus casu eius, quod deiectum est, damnum alicui datum sit. De hoc enim damno, qui agit summoetur.

d. l. si putator. 31. & l. qui foueas. 28. §. 1. ff. ad L. Aquil. d. §. item si putator. Inst. eod. rit.

XVIII.

Si quis item foueas vrforum ceruorumq; capiendorum causa fecerit, aut laqueos posuerit illis in locis vbi fieri & poni solent, licet homo

homo

homo, vel pecus in foueas, aut laqueos illos deciderit, & damnum inde acceperit, aduersus tamen facientem vel ponentem si egerit quis summouebitur, etiam si nulla proclamatio siue denunciatio facta sit.

d.l. qui foueas, 28. in pr. & l. seq. in pr. ff. d. t.

XIX.

Similiter si quis in ludo iaculatorio, cum esset ex ijs, quibus iaculandi ius erat, sagittam ad scopum sit iaculatus, & casu prætereuntem traiecerit, de hoc damno non tenetur.

l. item si. 9. §. vlt. ff. h. t. §. iniuria aut vers. itaq; si quis dum iaculis. Inst. eod. t.

XX.

Qui item dum pila tempestiuè luderet, vbi ex consuetudine ludebatur, pila vehementiùs percussa, aliquem ex spectatoribus eluscauerit, ob damnum illud conueniri eum iura vetant.

l. item Mela. 11. in pr. l. si ex plagis. §. 2. §. vlt. ff. eod. tit. d. §. iniuria autem. vers. itaq; si quis dum iaculis. Inst. h. t.

XXI.

Sequitur de generibus damnorù, quæ duo sunt: aut enim ipsum rei corpus læditur: aut integro rei corpore in eo alicui nocetur.

§. vlt. Inst. de L. Aquil.

XXII.

Priori generi proposita est Lex Aquilia, (a) cuius hodie duo sunt capita; vnum pertinet ad eum, qui alienum hominem, aut quadrupedem quæ pecudum numero est, veluti ouem, capram, bouem, equum, mulum, asinum, suem, elephantum, camelum occidit. (b) Alterum spectat ad eum, qui hominem vel pecudem vsit, fregit, rupit, vel aliud animal, puta canem, auem, aprum, leonem, &c. occidit, aut vsit, fregit, rupit. (c) Vel rem quamcunque aliam, quæ anima caret, corrumpit. (d)

(a) *d. §. vlt. Inst. de L. Aquil.* (b) *l. 2. in pr. & §. fin. l. quemadmodum. 29. §. hac ratione. ff. ad L. Aquil. Instit. eod. tit. in pr. l. legatis. 65. §. prioribus legatis. & l. seruus legatis. 81. §. pecudibus. ff. de leg. 3.* (c) *l. si seruus. 27. §. tertio autem. & §. seqq. d. l. quemadmodum. 29. §. hac actione. ff. ad L. Aquil. & §. capite tertio. Inst. eod.* (d) *dict. §. capite tertio. Inst. h. t. d. l. si seruus. 27. §. si quis vestimenta. & §. seqq. ff. d. t.*

XXIII.

Et de hoc proximo genere competit actio civilis, (a) quæ dicitur actio legis Aquiliæ, (b) item simpliciter Aquiliæ actio, (c)

tum

tum etiam damni iniuriâ actio, (d) & damni iniuriâ actio. (e) In qua spectamus, tum quotuplex ea sit; tum quid veniat eam in actionem.

(a) per l. 1. §. 1. ff. ad L. Aquil. & vers. illud palam. Inst. de L. Aquil. iuncta l. ius autem civil. 7. ff. de iust. & iur. (b) l. sed etsi 5. §. 1. & 2. & toto tit. ff. ad L. Aquil. (c) l. si cuius. 13. §. de prateritis. ff. de vsufr. (d) l. impuberem. 23. ff. de furt. l. quemadmodum. 29. §. item Labeo. l. si seruus seruum. 27. §. si furnum. & §. Proculus. & §. si calicem ff. ad L. Aquil. (e) Inst. de L. Aquil. in princ.

XXIII.

Est autem duplex hæc actio: Directa & Vtilis (a). Directa legis Aquiliæ actio est, quæ ex ipsis legis Aquiliæ verbis competit ei, qui dominus (b) est rei læsæ, aduersus eum, cuius præcipuè & rectâ CORPORE animal alicuius occisum aut vitiatum, vel res alia deterior facta fuit. (c)

(a) §. ceterum. & §. vlt. Inst. d. t. & l. liber homo 13. in pr. ff. ad L. Aquil. (b) l. Item Mela. 11. §. legis autem Aquiliæ, iunct. §§. seqq. d. t. (c) d. §. ceterum. & §. vlt. Inst. de L. Aquil. l. si seruus. 27. §. si quis vestimenta, & §§. seqq. ff. eod. tit.

XXV.

Vtilis legis Aquiliæ actio est, quæ non ex verbis, sed ex interpretatione, & ad exemplum Plebisciti Aquilij competit; eaque sæpenu-mero in factum actio appellatur: (b) qualis est, quæ datur bonæ fidei possessori rei læsæ (c); item fructuario & vsuario, læsa re fructuaria vel vsuaria. (d)

(a) l. nominis 6. §. 1. Vbi Cuiac. Alciat. Gædd. de V. S. l. sed etsi. 12. ibi ad exemplum legis Aquiliæ. ff. ad L. Aquil. (b) l. qua actione 7. §. proinde. & §. Celsus autem. l. item si obstetrix. 90. l. item Mela. 11. §. 1. ff. d. t. (c) d. l. item Mela. 11. §. sed si seruus. ff. eod. tit. (d) d. l. Item Mela. 11. §. vlt. & l. seq. ff. d. t. & l. locum. 17. §. vlt. ff. de vsufr.

XXVI.

Eadem hæc actio libero quoque homini vulnerato aut debilitato ad damni, non corporis æstimationem competit; siquidem hic suorum membrorum dominus non fit.

l. liber homo. 13. in pr. ff. ad L. Aquil. Cuiac. lib. 21. obs. 20.

XXVII.

Sed an patri hæc vtilis vel directa detur actio filiof, iniuriâ vulnerato

nerato quæri potest? Et dari ei hanc vtilem actionem ad damni æstimationem, (a) non autem actionem directam, (b) verius videtur.

(a) Per l. cum duob. §. socium vniuersa. ff. pro socio. & l. qua actione. §. in colluctatione. vers. in filiofam. vulnerato ff. ad L. Aquil. & l. Mater filij. §. 1. de furtis. Cuiac. d. lib. 21. cap. 20. Donel. 15. comment. c. 26. pag. 454. (b) per d. l. liber homo. 13. in pr. ff. ad L. Aquil. Ob stare videtur, quod patri etiam rei vendicatio nomine filijfam. competit. l. 1. §. 1. ff. de rei vend. & actio furti ob filiumf. surreptum. l. eum qui. 14. §. si filiusfam. & d. l. mater 38. §. 1. ff. de furtis.

XXVIII.

Similiter & illud in quæstionem hoc loco vocari potest, an hæc actio competat ob stuprum virgini illatum? Et ipsi stupratæ fœminæ, si volens stuprum passa sit, neque hanc dari actionem putamus.

(a) Sin per vim stuprata fuerit, nec tamen ei hanc competere actionem, modò ipso stupro vel partu, id est, fœtus editione difficiliori, eius corpus læsum non fuerit, planè arbitramur. (b)

(a) Volenti enim non fit iniuria. l. 1. §. vsq. aded in fin. ff. de iniur. Et nemo ex propria culpa damnum sentire intelligitur, l. quod quis. 203. Vbi Petr. Fab. ff. de R. I. Et legis Aquiliae actio pertinet ad damna, quibus res familiaris non dignitas minuitur. Br. ad l. si seruus seruuum. 27. §. si oliuam. ff. ad L. Aquil. & Ias. ad l. si familia. ff. de iurisdic. Huc quoq. confert, quod etiam fœmina pragnans, puerpera sana esse dicitur, l. queritur. 14. §. 1. & §. puerperam. ff. de adil. edict. & l. 2. §. si non propter. ff. de quis cautionib. Deniq. hanc probat sententiam gl. ad l. si stuprum. 25. in verb. actionem. ff. de iniur. & ad d. l. si seruus seruuum. §. si oliuam. in verb. aquilia tenebitur. ff. ad L. Aquil. (b) Per id, quod modò dictum fuit, etiam stupratam fœminam pro sana haberi; quodq. actio L. Aquiliae ob rei familiaris, non dignitatis, deminutionem competit.

XXIX.

Quinetiam licèt ex ipso conceperit fœmina congressu, & prolem pepererit, nec tamen puerperij impensam hac peti actione existimamus.

Per rationes precedenti enumerato adscriptas.

XXX.

Quia tamen infantem etiam spurium solius patris impensa ali oportet, (a) non etiam matris sumptu nisi in subsidium (b): proindeq;

F

Indeque mater alendo prolem negotium gerat patris, negotiorum gestorum actione sumptus puerperij, & educationis ab eo exigere potest; (c) modò actione præiudiciali de partu agnoscendo instituta, probarit prius eum, quem conuenit, patrem esse. (d)

(a) *Auth. licet. C. de natur. lib. c. cum haberet. in fin. extra de eo qui duxit in matrimon. c. 48. pag. 307. Zas. ad §. præiudiciales actiones. Instit. de act. Vbi de Scholaribus loquitur, qui mulierem impragnarunt, & ait, hos cogi posse, vt partum alant.* (b) *l. Nefennius. 34. ff. de neg. gest. & l. si quis. 5. §. ergò & matrem. iuncto §. si mater. ff. de agnosc. & alend. lib.* (c) *d. l. Nefennius. 34. ff. de Neg. gest. iuncta d. l. 5. §. si mater. ff. de agnosc. & al. lib.* (d) *d. §. præiudiciales. Inst. de act. l. 1. §. vlt. l. 3. §. 2. quid ergò. ff. de lib. agn. Et hac vtraq; actione coniunctim experiri fœminas (id quod saepe fieri vidimus) autumo, quando matrem in iudicio conueniunt, affirmantes eum partus sui patrem esse, petentes iudicari, vt is eum agnoscat, alant, & puerperij impensam soluat.*

XXXI.

Competit præterea hæc utilis actio legis Aquiliæ contra eum, qui non corpore suo damnum alicui dedit, sed causam duntaxat interitus, vel deteriorationis præbuit; Vt qui hominem alienum, aut pecus ita inclusit, vt fame perierit: aut iumentum ita vehementer egit, vt ruptum fit: aut pecus in tantum exagitauit, vt præceps fit actum: aut alieno seruo persuaserit, vt in arborem adscenderet, vel in puteum descenderet, & is ascendendo vel descendendo, aut mortuus, aut aliqua parte corporis læsus sit: (a) aut Cisiarius dum cæteros transfire contendit, cisiium euertit, & seruum quassauit, aut occidit: (b) aut quiequum ita concitauit, vt calce percutiendo aliquem læserit: (c) aut qui vinum vel frumentum consumpsit: (d) aut qui glandem ex confinis arbore in suum fundum delapsam suo pecore immisso depaui: (e) aut qui in stipulam suam, vel spinam comburendæ eius causa ignem immiserit, & vterius euagatus, & progressus ignis alienam segetem vel vineam læserit; (f) aut qui opem duntaxat alteri damnum danti præstitit, vt qui tenuit aliquem, vt alter eum interimeret, (g) vel canem saltem irritauit, vt aliquem morderet. (h)

(a) *§. cæterum placuit. Instit. de L. Aquil.* (b) *l. item quaritur. 13. in pr. ff. locati.* (c) *l. 1. §. & generaliter. ff. si quadrupes pauper. fec.* (d) *l. qui occidit.*

DE DAMNO.

lit. 30. §. si quis alienum. ff. ad L. Aquili. (e) l. qui seruandarum. 14. §. vlt. ff. de
 prescr. verb. (f) d. l. qui occidit. 30. §. in hac quoque actione. ff. ad L. Aquil. Cuiac.
 in lib. 21. Pauli ad Edictum. pag. 360. (g) litem Mela. 11. §. si alius tenuit. ff. ad L.
 Aquil. (h) d. l. 11. §. item cum eo ff. d. r.

XXXII.

Dispiciemus modò quid veniat in hanc legis Aquiliæ actionem,
 directam & vtilem. Venit autem in eam æstimatio damni dati, non
 principalis tantum, sed & eius quod interest: (a) quæ tamen æstima-
 tio ex communi iudicio, non ex singulari affectione, & singulorum
 vtilitate ineunda est. (b)

(a) l. ait lex. 21. §. vlt. & ll. seqq. ff. ad L. Aquil. §. illud non ex verbis. Inst. eod.
 & l. 2. §. 3. ff. de priuat. delict. (b) l. si seruum. 33. ff. ad L. Aquil. vide Ioh. Robert.
 Aurelian. lib. 3. sent. iur. c. 14.

XXXIII.

Vnde libero homine vulnerato, aut membro aliquo debilitato,
 peti hac actione potest, quod minus ille ex operis suis propter dam-
 num illatum habiturus est; tum etiam impendia pro curatione facta,
 proindeque etiam merces medico data, vel adhuc danda.

l. hac actione. 7. in princ. & l. si seruus. 27. §. rupisse. ff. ad L. Aquil. & l. ex hac
 lege. 3. ff. si quadr. paup. fec. c. 1. ibi, operas eius & impensas in medicos restituat, ex-
 tra, de iniur. l. vlt. ff. de his, qua deiec. vel effud. Fürstliche Würtember. Hoffge-
 richts Ordnung / parte 3. pag. 92. in fine. Est autem hic notandum diligenter,
 quod in æstimando damno cum primis spectari debet, vitæ genus hominis læsi, puta
 illius opera & opificium, quod exercet; cuius item sit ætatis, id est, quamdiu ad-
 huc superstes futurus verisimiliter credatur. Gloss. ad l. 3. in verb. impensarum. ff.
 si quadr. paup. fec. dic. per l. hereditarium. ff. ad L. Falcid. Sic aliquando nobili mi-
 liti, utroque oculo ex vulnere insidiosè orbato in Cam. Imp. multa millia pro mili-
 taribus officijs, quibus postea cariturus erat per sententiam adiudicata sunt. And.
 Geil. lib. 2. de pac. publ. c. 2. num. 19. Me quoque Adsessore in suprema Curia Vvir-
 tembergica, Anno & c. 90. 4. Iunij, actori cui brachium alterum planè inutile fa-
 ctum erat, aduersarius pro eo damno condemnatus fuit in 150. flor. An. item 87. 20.
 Sept. per sententiam Reus pro damno iussus fuit flor. totidem dare actori, quod huius
 brachiū & quosdam debilitauerit digitos, non tamè omnino ad eius opificiū inutilis

hac fecerit membra. Similiter Anno, &c. 88. 14. Martij, aëtrici, cuius alterum humorum reus ita fecerat debilem, vt ipsa brachio vix vti potuerit, damnum hoc aestimatum fuit florenis centum. Sic etiam Anno &c. 94. 29. Maij, aëtori fabro ferrario, cuius sinistra ad eius opificium inutilis facta erat, Reus pro isthoc damno condemnatus est in florenos centum & quinquaginta.

XXXIII.

Vt autem certò constare possit, de damno corpori liberi hominis dato, præsentis & futuro, Medici & periti chirurgi adhiberi solent, qui damnum inspiciant, & de eius magnitudine & qualitate iurato deponant.

Sürstliche Württembergische Hoffgerichts Ordnung/ parte 3. titul. 20. pag. 80.

XXXV.

Cicatricum autem & deformitatis ratio haberi in hac actione non debet. (a) Proindeque nec doloris siue cruciatus, quo læsus affectus fuit. (b)

(a) d. l. vlt. Vers. cicatricum ff. de his qui deiecer. vel effud. & l. 3. vers. scilicet. ff. si quadr. paup. fec. (b) Cùm enim nec ipsius corporis, nec cicatricum, nec deformitatis aestimatio fiat, cur doloris & cruciatus haberi ratio deberet? maxime cum hic de aestimatione damni agatur. Errant itaque indocti Rabula forenses, quos ius nostrum Vvircbergicum Entenmeyer appellat, quando in libello actionis L. Aquilia, Sür empfangenen Schaden vund Schmerzen / einen abtrag begehren.

XXXVI.

Sed occiso homine libero, an vxor & liberi eius nomine operarum interempti mariti & patris, quibus nunc carent, & carituri dehinc etiam sunt, hac actione experiri possint? Et affirmatiuam veritati propiorem esse non ambigimus, (a) quam etiam ius Vvircbergicum probat. (b)

(a) per text. in l. qua actione. 7. in pr. ff. ad L. Aquil. tum etiam autoritate Rogerij & Azonis, item ordinaria gl. ad d. l. 7. §. si quis in colluctatione. in verb. gloria causa. ff. d. t. Item, gl. ad l. huic scriptura. 15. in verb. non posse. ff. eod. tit. & Speculatoris tit. de iniurijs & damno dato. §. sequitur videre. n. 3. 4. 5. & 6. Sentit idem Costal. ad d. l. 3. ff. si quadr. paup. fec. dic. & Vvesembec. in paratit. ff. eod. h. tit. n. 7. &

¶ 7. & Hart. Hart. ad Eppingen. lib. practic. obseruat. tit. 50. obs. 10. in fine. Meminimus quoque in casu occisi mariti actores in iudicio auditos & admissos aliquando fuisse. Et quia vxor liberiq; eius reuera damnum passi sint, & quidem rei familiaris damnum, non video, cur illis hac denegari actio debeat. Confert quoq; huc, quod etiam heredibus hac actio competit, l. inde Neratius. 23. §. hanc actionem. ff. ad L. Aquil. Obstat videtur c. 1. ibi, & ille mortuus non fuerit, extra de iniur. & d. l. qua actione. 7. §. si in colluctatione, ibi, in filiofam. vulnerato procedit. ff. ad L. Aquil. Non desunt tamen, qui dissentiant, vt arguit gl. ad d. l. 7. §. si quis in colluctatione. in verb. gloria causa. ff. ad L. Aquil. & additio ad Speculat. d. tit. de iniurijs & damno dato. §. sequitur videre. sub lit. e. (b) Hoffgerichts Ordnung/parte 3. pag. 29. vers. da jemandt.

XXXVII.

Est autem actio legis Aquiliæ non modò rei persecutoria, sed quandoque etiam pœnalis, atque ita mixta.

§. Sed & legis Aquiliæ actio. Inst. de action.

XXXVIII.

Mista hæc est actio, atque ita etiam pœnalis, & vobis in qua datum sit damnum, pluris fuit tempore superiori, quàm quo damnum est illatum. Ex primo enim capite L. Aquiliæ tanti fit æstimatio rei, quanti eo anno retrouersus plurimi fuit. Ex tertio item capite constituitur hæc actio in id, quanti in diebus triginta superioribus res plurimi fuit.

l. 2. l. ait lex. 21. l. inde Neratius. 23. §. idem Iulianus. l. si seruus 27. §. tertio. & l. quemadmodum. 29. §. fin. ff. ad L. Aquil. §. his autem verbis, & §. capite tertio. Inst. de L. Aquil. & d. §. sed & legis Aquiliæ. Inst. de action.

XXXIX.

Est item mista hæc actio ex inficiatione Rei conuenti. Hic enim si in iure delictum inficiatus fuerit, in duplum damni dati condemnatur.

d. §. sedet legis Aquiliæ. & §. omnes autem vers. in duplum agimus. & §. sed furti quidem. Inst. de action. l. 2. l. inde Neratius. §. hæc actio. ff. ad L. Aquil. Ita me adfessore, Anno 88. 6. Decemb. in causa quadam appellationis Suprema Curia Vviro tembergica Reum conuentum ex inficiatione dati damni in duplum condemnauit.

Huic tamen pœna locus non est, si aduersarius qualitatem duntaxat, aut circumstantiam delicti inficiatus fuerit. Bl. num. 4. & Sichard. num. 10. ad l. 4. C. de L. Aquil.

XL.

Sed duplum illud an ab actore nominatim petendum sit, vel eo etiam non petito, iudex ex officio condemnationem extendere ad illud debeat, inter Dd. controuersum est. Et nominatim illud peti debere, & verius est, (a) & in practica seruandum. (b)

(a) §. oēs actiones. ibi, in simplum CONCEPTÆ sunt, vel in duplum. §. in duplum AGIMVS. Inst. de action. d. l. inde. 23. §. hac actio. ff. ad L. Aquil. Quo posteriori loco dicitur, quod hac actio aduersus negantem in duplum competat. Est autem actio ius persequendi in iudicio, quod sibi debetur. §. 1. Instit. de action. Qui ergo duplum ex aduersarij inficiatione desiderat, persequi illud debet. Confert item huc, quod iudicis officium non nisi imploratum actori impertiri debet. l. 3. §. hic autem iudicium. ff. de damno infecto. Quodq; actio legis Aquilia est stricti iuris, vt proinde in ea iudicis partes ad non petita extendi non debeant. argum. §. in bonæ fidei. & §. præterea. Instit. de actionibus. (b) Bald. & Sichardus ad l. 4. C. de L. Aquil.

XLI.

Est & illud hîc notandum, quod actio L. Aquiliæ competit etiam aduersus eum, qui conuentus fuit confessus à se damnum esse datum, etiam si ea sit falsa confessio, modò tamen à quocunque alio datum sit damnum; quæ confessoria dicitur actio. Quod si autem reuera nullum sit datum damnum, ne quidem ab alio, cessat hæc actio, etiam cõtra falsò confitentem, si hic doceat postea non esse datum damnum.

l. inde Neratius. 23. §. vlt. & l. seq. ff. ad L. Aquil.

XLII.

Quod si plures damnum dederint; veluti si plures seruum percusserint, vel trabem deiiciendo hominem oppresserint, quæritur, an omnes teneantur? Et decisum legimus, si quidem casu priori appareat, cuius ictu perierit, ille quasi occiderit teneatur. Quod si non appareat, omnes quasi occiderint teneri: vt & casu posteriori indistinctè. Et si cum vno agatur, cæteros non liberari, si quidem ex lege Aquilia quod alius præstitit, alium non releuet, cum sit pœna.

d. l. item

d. l. item Mela. 11. §. sed si plures seruuum. & §. si plures trabem. ff. eod. tit. Facit huc l. 7. in fine. iunct. l. 8. ff. de iurisdic. Sed hoc verum intelligunt Dd. si dolo sit datum damnum, non etiam si culpa. Petr. Costal. ad d. l. item Mela. 11. §. si plures. ff. h. t. & Zas. in summa eiusd. tit. mihi pag. 243.

XLIII.

Sed utrūm singuli in solidum teneantur, etiam quo ad ipsius damni æstimationem, & ita quidem, ut quod vnus præstitit, alterum non releuet, anceps est quæstio? Et licet a iuris sententia iuri consensanea videri possit (a); æquius tamen & verius est, quatenus nõ pœnalis, sed rei persecutoria hæc est actio, à singulis quidem solidum peti posse, (b) sed ab vno quod præstitum est, alios releuare. (c)

(a) Tum quòd Iurisconsultus Vlpian. d. l. item Mela. 11. §. sed si plures. ff. eodem tit. simpliciter & generaliter, Et, ait, si cum vno agatur, ceteri non liberantur. Tum quòd IC. Iulianus in l. ita vulneratus. 51. vers. æstimatio autem. ff. h. t. expressè scribit, si duo separatim & distinctis temporibus seruuum vulnerauerint, & quidem singuli mortiferè, vtrumque seruo inde mortuo ad damni æstimationem teneri. Sed vide ad eandem l. Costal. Tum etiam quòd in casu tantum, quo serui plures eiusdem domini damnum dederint, æstimatio perinde fieri iubetur, ac si vnus duntaxat damnum dedisset, l. illud quæsitum. 32. ff. eod. tit. Extra hunc igitur casum aliud est dicendum, quòd scilicet in singulis solidi æstimatio fiat, per l. Quæsitum est, 12. §. idem respondit. vers. nam qui hæc. ff. de instrum. vel instrum. leg. Tum denique, quòd si plures eandem arborem furtim ceciderint, cum singulis in solidum agitur. l. si plures. 6. in pr. ff. arbor. furt. cas. Atq; hanc etiam sententiam tenet Rol. à Valle cons. 63. num. 14. ibi, quilibet in solidum ad damnum emendandum tenetur. Vol. 2. (b) l. si plures. 6. in prin. ff. arb. furt. cas. & l. 3. ff. de his qui deiec. vel effud. (c) Hotoman. ad §. his autem verbis legis. Instit. de L. Aquil. Zas. in summat. ff. ad L. Aquil. pag. 243. vers. si verò plures. Vvesenbec. in paratit. ff. h. t. num. 9. l. 1. §. vlt. iunct. l. 3. ff. de his qui deiec. vel effud. & l. 1. C. de cond. furt. l. proinde. 6. ff. d. t. & §. in vtraque. Instit. de duobus reis stipul. l. aliena res. 20. §. 1. ff. de pig. act. l. 1. in fin. iunct. l. 3. vers. eumq; ff. de exercit. act. Huc quoque pertinere videtur, quòd bona fides non patitur, ut idem bis exigatur. l. bona fides. ff. de R. I. & l. qui seruuum. 34. in princ. vers. quoniam. ff. de O. & A.

Vnde

XLIH.

Vnde si liber homo in rixa interfectus sit, & sciri non possit, cuius ictu perierit, omnes & singuli, qui percusserunt, eius coniugi, liberis vel parentibus, damnum, quod inde contraxerunt, emendare in solidum tenentur, (a) etiam iure Vvirtembergico. (b) Vnus tamen si solidum præstiterit, cæteri liberantur. (c)

(a) d.l. item Mela, 11. §. sed si plures, & §. si plures. & d.l. ita vulneratus. 51. vers. Idq̄ est consequens. ff. ad L. Aquil. & communiter sentiunt Dd. quos citat & sequitur Alexan. cons. 15. num. 12. vol. 1. & Rolan. à Valle d. cons. 63. num. 16. vers. secundo non obstat. vol. 2. (b) Fürstliche Württembergische Hoffgerichts Ordnung/parte 3. pag. 92. vers. da jemand in einer. (c) arg. l. 1. §. vlt. iunct. l. 3. ff. de his qui deiec. vel effud. d.l. 1. in fin. iuncta l. 3. vers. eumq̄. ff. de exerc. act. d.l. 1. C. de cond. furt. l. proinde. 6. ff. d. t. l. si pignore. 54. §. pen. ff. de furt. l. qui seruum. 34. in pr. vers. quoniam desijt. ff. de O. & A.

XLV.

Similiter si in plurium rixa homo aliquis liber vulneratus sit, (a) nec constet, à quo vulnus acceperit, tunc omnes, qui percusserunt, in solidum (b) vulnerato tenentur ad damnum illud emendandum: puta ad impendia in curatione facta, mercedes item medicis præstitas, & operas, quibus caruit, & cariturus est, ob id quod inutilis est factus: (c) etiam iure Vvirtembergico, (d) Vnus tamen si solidum præstiterit, cæteri liberantur. (e)

(a) d.l. qua actione. 7. in pr. l. si plures. 6. in princip. ff. arb. furt. cas. (b) l. 1. in fine. ff. de his qui deiec. vel effud. l. item Mela. 11. §. sed si plures. & §. si plures. l. ita vulneratus. 51. vers. idq̄ est consequens. ff. ad leg. Aquil. & l. vltim. ff. de his qui deiec. vel effud. (c) d.l. qua actione 7. in princip. ff. d. t. (d) Fürstliche Württembergische Hoffgerichts Ordnung/parte 3. pag. 92. vers. vlt. (e) d.l. 3. ff. de his qui deiec. vel eff. l. 1. in fine iuncta l. 3. vers. eumq̄. ff. de exercit. act. l. 1. C. de condict. furt. & l. 6. ff. d. t. Zas. in summa tit. ff. ad L. Aquil. mihi pag. 243. vers. si vero plures.

XLVI.

Datur autem legis Aquiliæ actio etiam heredi, cæterisque successo-

cessoribus: In heredem autem & ceteros successores non datur, cum sit ex maleficio pœnalis; ne quidem quo casu est rei persecutoria; nisi fortè ex ipso damno heres factus sit locupletior, vel lis cum defuncto sit contestata.

l. inde Neratius. 23. §. hanc actionem. ff. ad L. Aquil. §. his autem ubi Gl. & Hotoman. Institut. de L. Aquil. §. non autem omnes. Instit. de perp. & temp. act. l. pupillum. 111. §. 1. l. toties. 44. & l. sicuti. 39. ff. de R. I. Anton. Gomes. tractat. var. resolut. tomo 3. c. 1. num. 85. Hartman. Pistor. lib. 1. quest. iur. quest. 27. num. 2.

XLVII.

Cùm hac actione ex facto eodem concurrat ex l. 12. tab. actio arborum furtim cæsarum; (a) puta contra eum, qui alienam arborum (b) ignorante domino, celandique eius causa, (c) furtim, (d) vel cædit, (e) vel subsecuit, (f) cuius condemnatio duplum continet, (g) cui tamen duplo ipsum damnum inest. (h)

(a) *l. 1. l. 5. §. 1. l. pen. ff. arb. furt. cas.* (b) *arboris appellatione continentur etiam vites, item hederæ & arundines. l. 3. in pr. & §. 1. ff. d. t.* (c) *l. furtim. 7. in pr. & l. seq. in fine. ff. eodem tit.* (d) *furtim arborem cædit, qui clam cædit. l. facienda. 8. §. 1. ff. d. t.* (e) *cædere est non solum succidere, sed etiam ferire cadendic causa. d. l. 5. in prin. ff. eod.* (f) *d. l. 5. in prin. & d. l. furtim. 7. §. 2. ff. d. t.* *Qui radicitus arborem euulserit, vel extirpauerit, actione quidem L. Aquilia, non etiam hac tenetur. d. l. furtim 7. §. 2. ff. h. t. arb. furt. cas.* (g) *d. l. 7. §. vlt. ff. eod.* (h) *d. l. facienda. 8. in prin. & l. seq. ff. d. t. Cuiac. in lib. 39. Pauli ad editum. pag. 249.*

XLVIII.

Et si plures eandem arborem cæciderint, cum singulis in solidum agatur.

l. si plures. 6. in pr. ff. arb. furt. cas.

XLIX.

Licet autem de arboribus cæsis, ex L. Aquilia actum sit, nihilominus tamen ex l. 12. tab. hac actione experiri licet, (a) sed in id duntaxat, quod amplius est in hac actione. (b)

G

(a) d. l.

(a) d.l. pen. ff. arb. furt. cas. obstare videtur l. 1. ff. ad leg. Aquil. Vide Donel. lib. 21. comment. c. 3. pag. 472. lin. 28. & seq. (b) d.l. 1. ff. d. t. Ratio est, quia ex vno facto vtraque illa actio poenalis descendit. Sed obstare videtur l. plura delicta. § 3. ff. de O. & A.

L.

Sic etiam cum legis Aquiliae actione concurrat actio iniuriarum, si quis aliquem iniuriosè vulnerauerit, sed alterâ electâ altera consumitur, nisi in id, quod amplius ex ea competit.

l. qui seruum. 34. in pr. ff. de O. & A. Sed posteriori huius conclusionis parti obstare etiam videtur d. l. plura delicta. § 3. ff. d. t.

LI.

Similiter cum hac legis Aquiliae actione concurrat actio commodati, si tibi vestimenta commodauero, & tu ea ruperis. Et licet prius commodati egerim, competit tamen mihi & legis Aquiliae actio in id, quod in ea amplius est.

l. Vnde queritur. 7. §. 1. ff. commodati. At obstare videtur d. l. qui seruum. 34. §. vlt. ff. de O. & A. de quo loco aliud Donelli iudicium, d. lib. 21. comment. c. 3. pag. 658. aliud item Cuiacij lib. 3. obs. 25.

LII.

Concurrat item cum hac actione Legis Aquiliae, actio furti; ut si quis idem animal alienum, & surripuerit & occiderit; neque alia aliam consumit.

l. nunquam. 2. §. 1. ff. de priu. del. obstare videtur l. si is cui. 71. in pr. ff. de furt. Sed vide Donel. lib. 21. comment. c. 3. pag. 657.

LIII.

Similiter cum actione legis Aquiliae concurrat, publicum legis Corneliae iudicium; puta si quis dolo malo hominem occiderit. Et licet ex lege Aquilia prius sit actum, Corneliae tamen legi praedictum fieri non debet.

l. inde Neratius. 23. §. si dolo seruus. ff. ad L. Aquil. & l. qui seruandarum. 14. §. 1. ff. de praescriptis verbis. l. 1. C. quan. ciuil. act. crimin. praedict. Sed obstare videtur

videtur l. 4. C. de publicis iudic. Vide Cuiacium in lib. 37. Pauli ad edictum. pag. 230.

LIIII.

Succedit nunc genus damni alterum; quod est, cum quis integro siue illaeso rei corpore alicui nocet; veluti si quis misericordia ductus, alienum seruum compeditum soluerit, ut fugeret, (a) vel de manu alicuius excusserit, vel ex naue numos eiecerit alienos, anulum, aut poculum, & quod excussum vel eiectum est in flumen, mare, aut cloacam incidit; (b) vel si quis aprum alienum ferum in laxitatem suam naturalem dimiserit. (c) Vel si quis per lasciuiam fugauit pecudem alienam, quam alius inde abstulit. (d)

(a) l. & eleganter. 7. S. idem Labeo. ff. de dolo malo. & S. vlt. Instit. de L. Aquil. (b) l. si seruus seruum. 27. S. si quis de manu. vers. idem etiam in factum. ff. ad L. Aquil. & l. duo. 23. l. qui seruandum. 14. S. 2. ff. de praescr. verb. Quo loco à Pomponio & Vlpiano lureconsultis reijci nobis videtur Sabine sententia prior de actione damni iniuria proposita in d. l. 27. S. si quis de manu. ff. ad L. Aquil. (c) l. in laqueum. 55. in fine. ff. de acquir. rer. dom. (d) S. interdum quoque. Inst. de oblig. qua ex del. nasc.

LV.

Contra eum autem, qui eiusmodi aliquod damnum, alicui attulit, competit domino actio subsidiaria in factum, (a) praetoria, legi Aquiliae accommodata. (b)

(a) Per textus ad praecedentem thesin adscriptos. (b) l. quia actionum. n. ff. de praescr. verb.

LVI.

Haecenus de damno, quod datum est alicui in corpore rei: Edisferendum nunc paucis de corruptela (a) hominis: quae est damnum, quo animus hominis, (b) potestati alienae subiecti, veluti serui (c) vel filijfam. (d) dolo (e) alicuius corruptus est.

(a) Corruptela dicitur hac damni species in l. si quis. 9. S. si in seruo. ff. de ser. corrupto. (b) l. 1. S. persuadere. & SS. seqq. l. si quis seruo. 9. S. vlt. ibi, vel in animo damni senserit. & l. ut tantum. 14. S. 1. ibi, interest nostra animam liberorum nostrorum

nostrorum non corrumpi. l. corrumpitur animus. 15. ff. d. t. Cuiac. in lib. 19. Pauli ad edict. pag. 273. Donel. lib. 15. comment. c. 25. toto tit. ff. de seruo corr. (d) l. vt tantum. 14. §. 1. ff. d. t. (e) l. 1. in pr. & l. 3. l. 5. ff. eod.

LVII.

Corrumpere autem animum siue mores alieni serui aut filijfam. dicitur, qui dolo malo eum sollicitat ad aliquid vel faciendum, vel cogitandum quid improbi; (a) veluti vt iniuriam alicui faceret, vel furtum, vel vt peculium intricaret, aut amator existeret, vel erro, vel malis artibus esset deditus, vel seditiosus esset, vel rationes dominicas intercideret, adulteraret, vel etiam rationem sibi commissam turbaret; (b) vel luxuriosum aut contumacem facit; (c) vel persuadet, vt alea ludat, aut vt fugitiuus fiat; (e) vel ad hoc eum recipit, id est, refugium abscondendi causa in suo agro, aut alieno loco ædificioue refugium præstat; (f) vel in popinam ducit. (g)

(a) *d. l. 1. §. persuadere. ff. de seruo corrupt.* (b) *d. l. 1. §. is quoque deteriore. ff. cod. tit.* (c) *l. 2. ff. d. t.* (d) *l. si quis seruum. 26. ff. de iniur.* (e) *l. 1. §. sed vtrum. vers. imò. l. in hoc. 10. ff. de seruo corrupt.* (f) *l. 1. §. quod autem. ff. d. t.* (g) *l. si quis seruum. 26. ff. de iniur.*

LVIII.

Non solùm autem bonæ frugi seruus aut filiusfam. corrumpi dicitur, sed & qui iam malus est, si quis eum, vt quid improbè faciat, hortetur, aut ei monstret, quemadmodum facere debeat: vel saltem eum quid improbè facturum laudet.

l. 1. §. sed vtrum. ff. de seruo corrupt.

LIX.

Ex hoc delicto competit actio serui corrupti (a) in duplum damni dati; (b) quæ actio directa est, vel utilis: directa datur domino serui vel ancillæ corruptæ; utilis competit patri ob filium filiamuefam. corruptos: (c) Itē, vsufructuario, si fructuarius seruus à proprietario, vel extraneo sit corruptus. (d) Estque perpetua non temporaria; & heredi cæterisque successoribus competit: in heredem non datur, quia pœnalis est. (e)

(a) *d. l.*

(a) *d.l. si quis seruum. 26. in fin. ibi, incipit serui corrupti actio ff. de iniur. l. si quis seruo. 20. vers. nobis itaq³. C. de furt. & seruo corr. & §. sed etsi credat. vers. & cum nobis. Instit. de oblig. quæ ex del. nasc. (b) l. 1. in princ. l. si quis seruum. 9. §. datur autem. l. vt tantum. 14. §. in hac actione. ff. de seruo corrupt. (c) *d.l. vt tantum. 14. §. 1. ff. d. r.* (d) *l. si quis seruum. 9. §. si in seruo. ff. eod. tit.* (e) *l. hac actio. 13. in pr. ff. h. r.**

LX.

Habetur autem in hac actione æstimatio non solum eius damni, quo seruus aut ancilla vilior, & minoris precij esse cœpit, (a) sed & quod seruus fugitiuus domino abstulit, (b) quod item dominus alij ob vitium illud serui aut ancillæ præstitit. (c)

(a) *d.l. si quis. 9. §. vlt. & l. vt tantum. 14. §. æstimatio. ff. h. r.* (b) *l. in hoc iudicium. 10. ff. eodem tit.* (c) *d.l. tantum. 14. §. his consequenter. & §. seq. ff. d. tit.*

LXI.

Filio filiauefam. corruptis venit in hanc actionem omne damnum, quod pater ob eam causam passus est, & æstimari potest: Veluti æstimatio operarum, quibus pater prius iure suo utebatur, ac propter prolem suam corruptam vti posse desijt: (a) item æstimatio rerum earum, quas filius aut dilapidauit, aut fugiens secum abstulit. (b)

(a) *argum. l. qua actione. 7. in princ. ff. ad L. Aquil. & l. vlt. ff. de his, qui deiec. veleffud. Cuiac. in lib. 19. Pauli ad edict. pag. 278. Donel. 15. comment. c. 25. in fin. Vide Ioh. Schneidevvin. ad §. in duplum. num. 7. Instit. de action. Vbi scribit, patrem æstimare posse, quod filius corruptus nec ad studia, nec ad artificia amplius sit aptus. (b) *argum. d.l. in hoc iudicium. 10. ff. de seruo corrupt. Cuiac. d. loco. & Donel. d. cap. 25. in fin.**

LXII.

Duplum verò non totum pœna est, sed ei simplum damni inest. Vnde hanc actionem mixtam dicimus, partim rei persecutoriam, partim pœnalem.

d.l. vt tantum. 14. §. in hac actione. ff. de seruo corrupt. Cuiac. in lib. 19. Pauli ad Edict. pag. 279. col. 1.

Sed quia sæpenumerò malitiôsæ quædam mulierculæ discipulos curæ & disciplinæ nostræ commissos, tum etiam nostros famulos famulasue suum ad commodum corrumpunt, quando eos ad se voce blanda pelliciunt, pecuniâ lautas in epulas, aliumue minimè probû in vsum erogandâ emungunt, ab ipsis nostris famulis vinum, panes, lac, butyrum, & id genus alia, nobis furtim ablata accipiunt, commodè hic moueri elegans hæc quæstio potest, liceatne contra hos etiam corruptores, corruptricesue hanc serui corrupti actionem vtilem stringere? Zasius id affirmat; (a) cuius opinioni eatenus adhærendum putamus, (b) quatenus nostra pecuniariter (c) interfit, discipulum aut famulum famulamue nostram corruptam non fuisse. (d)

(a) In parat. ff. tit. de seruo corr. arg. d. l. vt tantum. 14. §. 1. ff. d. t. (b) per l. pen. ff. eod. tit. (c) competit enim hac actio ad duplum damni, quod in patrimonio siue re familiari nostra per ipsam corruptelam, nobis datum est. l. 1. in princ. ibi, quanti ea res erit, in duplum. l. 5. ibi, vtilitatis estimatio. l. si quis. 9. §. pen. ibi, quanti ea res erit. d. l. vt tantum. 14. §. 1. ibi, qui in patrimonio nostro esset, & pauperiorem se factum esse, & §. in hac actione. & §. estimatio. ff. d. t. (d) Non obstat, quòd neque dominica, neque patriæ potestati sunt subiecti discipuli, & famuli nostri; quorum tamen alterutrum, huic vt locus sit actioni, desiderari videtur. l. vt tantum. 14. §. 1. ff. eod. tit. Nam & usufructuario vtilis hac datur actio seruo usufructuario corrupto etiam ab ipso domino. l. si quis. 19. §. si in seruo ff. h. t.

LXIII.

Idem etiam de vxoris (a) nostræ, itemque nostri fratris (b) corruptoribus & corruptricibus affirmare non dubitamus, si ex ipsa corruptela damnum rei familiaris fecerimus.

(a) Argum. d. l. 9. §. si in seruo. l. vt tantum. 14. §. 1. ff. de seruo corrupto. Schneidvvin. ad d. §. in duplum. n. 8. Inst. de action. & Sichard. ad l. si quis. 20. n. 10. C. de seruo corrupto. (b) arg. l. 5. iunct. l. 2. C. ad L. Fab. de plagiar. Quam sententiam, & alij quidam Dd. amplectuntur, quos citat Sichard. ad d. l. 20. n. 11. C. de furt. & seruo corrupto. Ipse tamen Sichardus Angelum secutus ab hac opinione dissensit. per iura ad thes. preced. sub lit. adducta.

LXV.

Hinc opportunè & illud quæritur, an stuprata alicuius formosa & bene

& benè educata filia. patri eius hæc competat utilis actio, vel hoc saltem nomine, quòd eam virginem parua elocare potuisset dote, puta aureis trecentis, sed ipsi nunc vitiata non nisi mille aureis in dotem datis virum inuenire potest? Nos ad tuendam affirmatiuam proclives sumus.

Huic enim actioni locus est, etiam corrupta prole nostra, l. vt tantum. 14. §. 1. ff. de seruo corrupto, modò ipsa corruptela res nostra familiaris imminuta fuerit, per textus ad thesin 63. sub lit. c. adscriptos. Vide quoq; Iasonem & Zas. ad d. §. in duplum. & ibidem etiam Ioan. Schneid. n. 11. in fin. Inst. de action.

LXVI.

Cæterùm anceps hîc exoritur quæstio, an ipsemet qui moribus corruptus est, hac experiri actione contra corruptores possit, nec ne? Et licet autoritate iuris inspecta propior veritati sit negata opinio, etiam quorundam. Dd. iudicio, non desunt tamen, qui affirmatiuè planè adhærent, eamque omnino æquam putant.

Vid. Ioan. Schneid. ad dict. §. in duplum. n. 10. Inst. de actionib.

LXVII.

Denique cum hac directa & utili actione serui corrupti concurrat actio furti. de rebus nostris, quas persona corrupta ad corruptentem detulit.

l. Neratius. 11. §. 2. & l. pen. ff. de seruo corrupt. & l. si quis. 20. C. de furt. & seru. corr.

Additamenta.

I.

Annus in primo capite legis Aquiliæ utilis non est, sed continuus. (a) An autem, & qualis differentia ratio adferri possit, cur in priori capite æstimationem ad annum, in posteriori ad triginta tantum dies fieri Plebiscitum velit, controuertitur? Nos cum Azone (b) hanc adsignari posse, quòd in priore maius, in posteriore minus damnum versetur, existimamus. (c)

(a) Textus est in l. ita vulneratus. 51. §. æstimatio. 2. ibi, repetitis ex die vulneris, & c. ff. ad leg. Aquil. (b) in summa Cod. de leg. Aquilia. (c) Glossa in l. 2. in pr. in verb. anno. ff. ad leg. Aquil. et vulgò Doctores. Dissentit Ioan. Glossator, qui differentia rationem adferri posse negat, vt eum refert gl. d. loco.

Quæ-

2.

Quæritur & illud, an legis Aquiliæ actio cum infamia sit coniuncta? Et non esse veriùs dicitur.

Argumento l. si seruus seruum. 27. §. si cum maritus 30. & ibi Glossa ff. ad leg. Aquil. iuncta l. diuortij. 2. C. rerum amotarum.

3.

Secundum legis Aquiliæ caput, quod in desuetudinem abiit, (a) competijse videtur, etiamsi non fuerit læsa res nostra, sed alia ratione damnum datum, intercepta fortè nobis vtilitate quadam. (b)

(a) *l. si seruus. 27. §. huius legis. ff. ad leg. Aquil. & §. liberum autem. Instit. eod. tit.* (b) *Vti per exempla declarat Cuiac. in parat. ff. ad leg. Aquiliam. & in parat. C. eod. tit.*

4.

Non rarò (quod mirum est) mitior in eum stringitur legis Aquiliæ actio, qui animal preciosissimum & integerrimum occidit, quàm qui minus preciosum & integrum interemit.

Argumento l. ait lex. 21. l. vnde Neratius. 23. §. idem Iulianus. & l. si ita vulneratus. 51. ff. ad leg. Aquil. §. his autem verbis. Instit. eod. tit. Ex quibus locis intelligitur, lege Aquilia nullam esse constitutam poenam, si quo tempore animal plurimi est, interficiatur, sed tunc demum, cum deprecium est.

FINIS DISPUTATIONIS
SECUNDÆ.

Ka 3071

(3/4)

ULB Halle

3

003 261 573

sb

Einband. 3/1.

Disputatio II.

DE DAMNO, VNDE LEGIS AQVI-
LIE, VEL IN FACTVM PRÆTORIA
actio: tum etiam de corruptela serui filijuefam. vnde
serui corrupti actio,

Q V A M;

Auspice D. O. M.

P R Æ S I D E

CLARISSIMO
ET CONSULTISSIMO VIRO,
DOMINO HENRICO BOCERO, V. I. D. ET PRO-
fessore in Illustri Tubingensium Academia celeberrimo,
Præceptore perhonorando:

ORDINARIJ EXERCITII GRATIA
hora, locoque consuetis pro ingenij viribus defen-
dere conabitur

IODOCVS COLB SPIREN.

TUBINGÆ,
Apud Georgium Gruppenbachium,

ANNO M. D. XCVIII.

E

